

LAU SINDIKATU NAGUSIEN BLOKEOA

Faroeetako greba: uharteak geldirik, langileen soldatak igo arte

 JENDARTEA / Urtzi URRUTIKOETXEA

Maiatzaren 14az geroztik, Faroe Uharteetako sektore estrategikoak greban daude. Herrialdeko lau sindikatu nagusiek bultzatu dute protesta eta eskaera garbia da: langileen soldatak igotzea. Pandemiak eta Ukrainako gerrak gogor astindu dute langileen eroste-ahalmena eta herrialdeak planto orokorra egin du.

Faroe Uharteetan turismo-sasoi batean sartzeaz dira. Ez dute turista-uholderik izaten, ezin da konparatu gertuen dituzten Eskoziak edo Islandiak jasotzen duten bisitari-kopuruekin. Baina neguan egunean bizpahiru hegaldi izatetik dozena bat izatera igarotzen da Sorvagur-eko aireportua. Danimarkatik datozenak ugari dira, baina Reykjavik, Edinburgo, Paris edo, aurten, Londrestik ere badatoz. Iaz New Yorketik ere izan zituzten hegaldiak. Horrekin batera, Bartzelona, Mallorca eta Kanarietara ere zuzen joan daitezke faroetarrak udan.

Aurten, baina, kezka da nagusi. Faroeetako lau sindikatu nagusiek grebara deitu zuten maiatzaren 14an, enpresariak soldatak behar beste igotzeko ganorazko proposamenik ez zeukatela eta. «Proposamena hain dago urrun gure gutxieneko eskaeratik, ezen berehala erabaki baitugu ezetz esatea. Gure kideek behar bezalako soldata-igoera merezi dute». Hala, azken hiruzpalau asteotan herrialdeko sektore estrategikoetako asko gerarazi dituzte: arrantza-faktoriak eta prozesatzeko lantegiak, erai-kuntza eta garbiketara, autobus-gidariak, garbitzaileak eta zabor-biltzaileak, portuko langileak eta beste hainbat behar-

gin, 5.000 guztira, greban daude. Zenbait sektoretan salbuespenak egin dituzte, zaintzan edo herritarrek irletan mugitzeko erabiltzen duten ferryan, baina ez zama garraiatzekoetan.

Iritsi aurreko egunetan irakurri ditugunak aireportuko *duty-free* dendan bertan nabari dira: ez da alkoholik falta, baina beste produktu batzuen apalak huts-hutsik daude. Era berean, alokatuta geneukan autoaren erreserba bertan behera utzi behar izan dugu: uharteotako gasolindegia ia erregairik gabe daude, premiazko zerbitzuentzat baino ez dago eta. Anbulantziak, ospitaleetako langileak, suhiltzaileak, polizia, eta kito. Herriarrek elkar ikusi eta «bizpahiru egunerako gasolina daukat, eta zuk?» galdetzen diote elkarri. «Ez dakit astea amaitzerik izango dudana».

SOLDATA-IGOERA ESKE

Maiatzaren 14an hasitako greba da Faroeetako egoeraren erantzulea. Herrialdeko lau sindikatuk deitu dute, patronalak soldata-igoerak onartatzen, eta bosgarrena bat egitekoa da. Azken urteotako eroste-ahalmenaren murrizketa –pandemiatik hona, inflazioak eta Ukrainako gerrak bultzatuta– irauli nahi dute, eta horretarako, ehuneko zortziko igoera eskatu dute aurten, eta beste horrenbeste,

datorren urterako. Patronalak, ezetz.

Danimarkaren subiranotasunpean dagoen baina ia erabateko burujabetza daukan Ipar Atlantikoko nazioa aspaldi bisitatu nahi genuen, independentziarako urratsak nola zihozten jakiteko, eta bide batez hizkuntza txiki baina osasuntsuari eusteko errezetak ikasteko (50.000 lagun pasatxo bizi dira Faroeetan). Erabateko blokeo-egoera horretan, alabaina, ezer egiterik ote genuen galdetu genion uharteetan geneukan kontaktuari, Uni Leitisstein kazetariari. Euskal Herrian eta Katalunian bisitan izan zen, Kataluniako prozesuaren testuinguruan, eta sarritan gonbidatu gaitu Faroeak ezagutzera.

IRLAK HUTSIK

Egoera horretan bidaiatzea merezi ote zuen galdetu ge-

nion faroetar kazetariari. Nola mugitu autorik alokairuan hartu ezinik eta garraio publikoa ere ez dabilen leku batean? Eskolak ere itxi dituzte, alajaina. Bera dugu salbatzailea: irrati nazionalan dihardu, eta auto elektrikoa dauka. «Uharteotarako aukera bikaina da, baina oraindik ere jendeak pentsaera kontserbadora du askotan; badakizu, Ameriketara bezala, auto handiak nahi dituzte».

Gauerako hartutako ostatuan bezero bakarra naiz. Aldameneko aterpetxean ere bi lagun baino ez daude. Islandiako aireportuan eskala egin dakoan jendetza ikusi dugu, urteotan turismoak itzel egin baitu gora, gaurik gabeko egunetara hurbiltzerakoan batez ere. Faroeetan, berriz, errepi-deak ia hutsik daude. Oso noizean behin gurutzatzen dugu autoren bat. Torshavn hiribu-

Behean, aireportuko «duty-free» dendaren egoera. Dagoeneko apal asko hutsik daude. URRUTIKOETXEA

ruko supermerkatuan erosketak egiteko geldialdia egin dugu: lauzpabost auto baino ez daude herrialdeko erosketagune handiengan. Barruan, ondo hornitua dirudi saltokiak, greba etor zitekeela aurreikusita. «Aurreko aste pare batez ohi baino gehiago enkargatu genuen, baina noski, hor ere badago mugarik», esan zion Niels Mortensen SMS erosketaguneko arduradunak KVF telebistari. Barazki eta fruten gunera iritsitakoan, huts-hutsik daude apalak. Ezer ez da iritsi azken hiru asteotan. Jatetxeetan ere, menuetan ñabardura: ez da falta bildotsa edo izokina, uharteotan nahi beste dute batetik eta bestetik, baina horiek laguntzeko barazkirik ez dago. Patatarik ere ez.

Badago egoera horretan harrigarri egiten zaigun zerbait: herritarren patxada. Eskolak itxita, garraio publikorik ez, bestela ere mundutik urrun dagoen herrialde honetan txangorik ia ezin egin, baina

lasaitasun moduko bat nabari da. Bai, behintzat, Europako beste edozein txokotako antzeko egoera batekin alderatuta: ez dago istilu aipagarriarik, inork ez du oihurik egiten eta herritarrek ez dute aparteko haserrerik adierazten. «Ez da erraza, baina grebalariekin bat nator. Azkenean langile guztioi egingo digu onura, gainera», dio afaritan ezagutu dugun herritar batek. Oraindik greban ez dauden beste sektore batzuetako sindikatuak ere bat egitea aztertzen ari dira,

Ez da gertatu istilu aipagarriarik eta herritarrek ez dute aparteko haserrerik adierazten. «Ez da erraza, baina grebalariekin bat nator. Azkenean langile guztioi egingo digu onura, gainera»

«Espero dut greba konpontzea, baina Eskandinaviako tradizioan, gobernuak ez du esku hartzen negoziatioetan», azaldu du Faroeetako lehen ministroak

Sektore estrategikoak geldirik daude eta herrialdea, blokeo-egoeran. URRUTIKOETXEA

haiek ere laster soldatak negoziatu beharko baitituzte.

HERRITARREN LASAITASUNA

Kalean patxada da nagusi, gehienek ahotan beste gairik ez duten arren. Dena oso era baketsuan doa itxuraz, baina edozein grebak indar posizio bat adierazten du. Hegoaldeko Suduroy uhartearen besteetatik bereizi samar eta urrunago dago, faroerak ere bere aldaera berezia dauka, eta itsasontziz edo helikopteroz iritsi behar da. Kontua da isolatuago egoiteak zenbait produkturen hornidura bermatzea ekarri duela, gainerako uharteetan horiek agortu diren bitartean. Uharte nagusietan diesela amaitu zenean, Suduroyn oraindik geratzen zela-eta, autobus-konpainia batek dozena erdi ibilgailu bidali zuen, ferryan bi orduko bidea egin da. Hara iritsitakoan, grebalariek blokeatu egin zituzten, ordea, eta egun bat eman behar izan zuten bertan, negoziatu

eta itzultzen utzi zieten arte. Besterik ezin eta jendeak elkartzeko eta kuxkuxeatzeko tartea ere hartzen du: bolo-bolo dabilen anekdota batek dio herritar batek plastikozko poltsetan jasotako gasolina ekarri nahi izan zuela ezkutuan Suduroytik. Berehala harrapatu zioten estraperloko merkantzia, eta erregai arriskutsu batekin ontziratu nahi izan zuela gogorarazi zioten.

Ez omen da bakarra izan, ferryen konpainiak segurtasun-oharra atera behar izan baitu su-arriskuaz ohartarazten, eta onartu gabeko edukiontzietan erregaia daramala harrapatzen dutena poliziaren esku utziko dutela adierazi dute. Era berean, «zazpi metro baino luzeagoak diren ibilgailuek greban ari direnen buruzagitzaren baimen berezia beharko dute», nabarmendu dute. Hau da, grebalariei ofizialki aitortzen zaie blokeoan neurriak hartzeko autoritatea.

Torshavn hiriburuan, Aksel V. Johannesen lehen ministroak berak egin digu harrera Faroeetako gobernuaren egoitzan. Mundu guztia bezala, kezkatuta dago grebarekin. Egunotan, lagunak eta senideak hara eta hona eramaten ibiltzen da: berak ere auto elektrikoa dauka. Auto ofiziala den galdetu diogu eta ezetz, gobernuan ez daukatela halakorik; bere auto propioarekin ibiltzen da atzera eta aurrera. «Arineketan ere bizkor egingo luke», egin dio txantxa Uni Leiteissteinek, lehen ministroa 100 metroetako txapelduna izan baitzen atletismoan. Gero futbolearen aritu zen, Faroeetan baita Danimarkako Ligan ere. Egun ere futbolzale amorratua eta Liverpoolen jarraitzailea da. Athletic-ek Espainiako Errege Kopa irabazi

izana gogorarazi digu. Kirola eta kultura (musika emanaldiak ez dira bertan behera utzi), eguneroko buruko minak gozatzeko bide gisa. Musika emanaldi ugari dituzte asteburuetan, eta kulturgileak ere ez daude egoeratik kanpo: Joanis Nielsen idazle ospetsuena grebalariekin batera ari da blokeoetan parte hartzen.

«Espero dut greba konponetzea, baina Eskandinaviako tradizioan, gobernuak ez du esku hartzen negoziazioetan», azaldu du Faroeetako lehen ministroak. Gatazka blokeatuz gero, bitartekariaren figura dago. Horren beldur da, neurri batean, lehen ministroa: ez atzera ez aurrera egon eta, momenturen batean, bitartekariak egindako proposamena inposatu beharra. Sozialdemokrata da, eta harreman ona izan nahi du sindikatuekin. Langileen sindikatuekin bat egitea posible dela gogorazi diogu: «Tira, bitartekariak proposatu lezake sindikatuak eskatzen dutenetik gertu da-

Grebalariek, protestan. Herrialdea erabat geldirik egon arren, patxada da nagusi eta herritar gehienek bat egiten dute grebalarien eskaerekin. URRUTIKOETXEA

goen zerbait ere, ezta?». Eta aldartea aldatu zaio, «orduan, bai, berehala ezarriko nuke hori», dio irribarretsua.

BLOKEOAREN KALTEAK

Terji Sigurosson bitartekariak Faroeetako telebistan esandakoaren arabera, langile eta enpresarien arteko desberdintasuna zabalegia da une honetan negoziazioerik izateko. Faroeetako Enpresarien Elkartek eskaintakoari gutxiegi iritzi diote sindikatuak. «Langileen eskaerak ez dira negoziagarriak, guztiz arrazoizkoak dira», esan dute beharginen ordezkariak. «Azken bi urteotan inflazioa ehuneko 12an egon da, eta horren aurreko bi negoziazioetan, 2020an eta 2022an, lehendabiziko covidaren eta gero Ukrainako gerra aitakia bezala erabili zituzten soldatarik ez izotzeko. Faroetar langileen soldata gaur egun ez da aski bizitzaren kostuari eusteko», salatu dute sindikatuak adierazpen bateratu batean. «Azken asteotan

ikusitako gure langileek zer nolako rol garrantzitsua jokatzen duten gure gizartearen. Konpainiek greban salbuespenak egiteko esaten digute, baina horren ordez enpresarien elkartera jo beharko lukete bizi ahal izateko moduko soldata-igoera eskatzera».

Herritarrek egunero sufritzen dute blokeoaren egoera, baina kanpoko eraginean daukate askok kezka: turismo-sasoaren hasiera izanik, nola eragingo duen, bai berehalakoan bidaia bertan behera utz dezaketengatik, bai etorkizunerako herrialdearen irudiarekin lotuta. «Atzeritiko Faroeetara datozen turistak enpresari eta langileen arteko etxe barruko gatazka batean bahitzeak oso mezu txarra bidaltzen die bisitariei eta ikargarriko kaltea eragin dezake», dio auto-alokairuko konpainiek ateratako ohar bateratuak. Hala ere, lehentasunak argi dituzte, baita turismo-sektorean ere. Hala, Faroe Uharteetako turismo-bulegoak bisitarientzako oharra zabaldu du: «Langileen grebak, ziur aski, zuen planei eragingo die. Ulertzen dugu, ziur aski, aspaldi zeundetela bidaia honen zain, eta ez zenutela egoera hau espero. Baina ez kezkatu. Greba eta guzti, bada, Faroe Uharteetaz zelan gozatu». Oinez eta bizikletaz egiteko txangoak eta zabalik dauden museoak, galeriak eta saltokiak aipatzen ditu, baita grebaren eraginik ez duten beste esperientzia ugari ere. Eta ez dute ahazten, opor-planak zertxobait zapuztuko zaizkien turistak aintzat hartuta ere, bazterrean utzi ezin diren printzipioak daudela. «Garrantzi handia ematen diogu sindikatu eta langileen greba-eskubidea bermatzen duen

gizarte batean bizitzeari», dio Faroe Uharteetako turismo-bulegoaren oharrak.

Etxekoak dira garrantzitsuenak, egunero uharteotan bizi diren pertsonak, eta bisitariak, gero. Eta horrek bisitari guztientzat balio du, lehen ministroak etsipen puntu batez dioenez: datorren asteko agendan ageri zaion gauzarik garrantzitsuenak Danimarkako Frederik X.a erregeak Faroeetara egiteko duen (zuen) bisita da, eta hari egin beharreko harrera. Urtarrilean Margrethe II.a erreginak abdikatu eta semea tronura igo zenetik ez da Faroe Uharteetara etorri oraindik. Datorren astean behar zuen errege-bidaia ofizialak, baina hori ere bertan behera utzi beste erremediorik ez dutela aitortu du Johannesenek.

Faroeetako bizimodua hankaz gora jarri du grebak, kalte ekonomikoak handiak dira eta jendea nekatuta dago. Baina gehienek ulertzen dute gertatzen ari dena, eta bat datoz langileekin. Ez da halakorik gertatzen den lehen aldia, izan ere. Asteon bertan gogora ekarri dute greba hau antolatzeak aurrekari nagusia: duela 21 urte, 2003an, 12.000 lagun joan ziren lanuztera, uharteotako bost biztanletik bat, langileen herena. Bost aste iraun zuen greba hark hornidurarik gabe utzi zituen uharteak, eta pertsona jaitsi behar izan zuten enpresa eta zerbitzu askok, ikastetxeak tartean, kaleetan inork bildu gabeko zaborra pilatzen zen bitartean. Herrialdea hilabete baino gehiagoz gerarazi zuten, baina azkenean ehuneko hamabiko soldata-igoera lortu zuten. Aurretik konpondu ezean, datorren astean beteko du hilabetea greba honek.

